

Eesti kõrghariduse hetkeseis ja väljakutsed

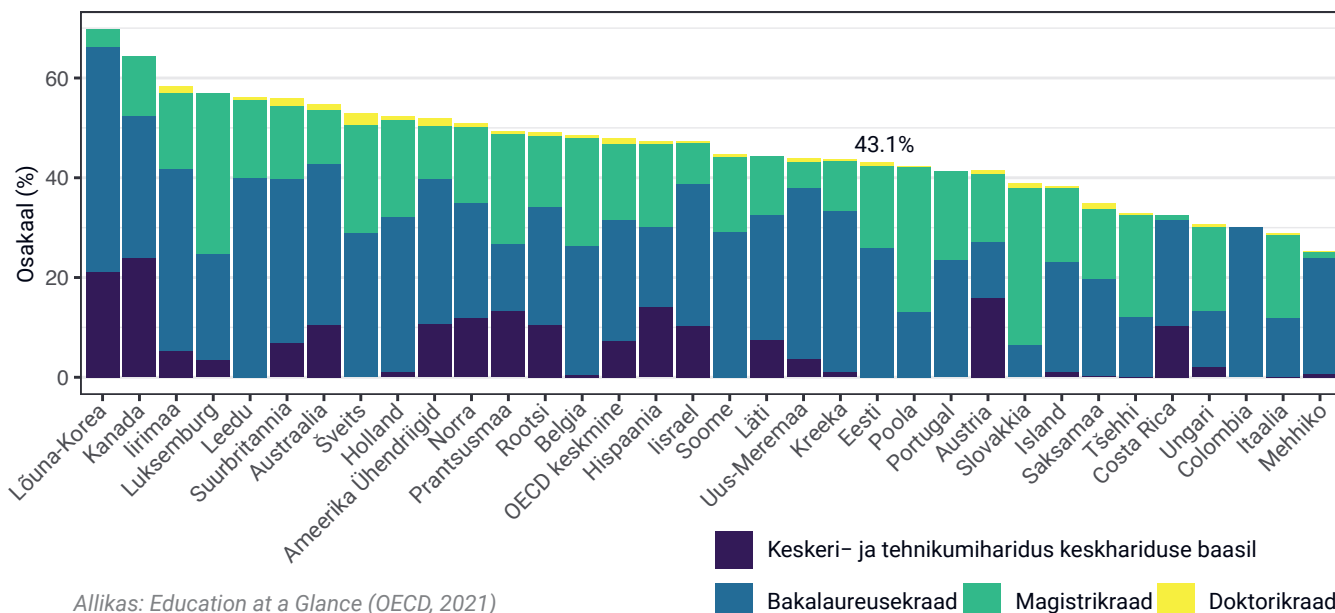
Eesti edestab kõrgharitute osakaalult enamikke Kesk- ja Ida-Euroopa riike, kuid võrreldes teiste OECD (Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon) riikidega iseloomustab Eestit suurem õpingutest väljalangevus ja kõrge õpingute kõrvalt töötamise määr. Madala kvalifikatsiooniga ametikategooriates töötab Eestis pea kolm korda rohkem kõrgharidusega inimesi (16,5%) kui Euroopa Liidus keskmiselt (6,5%). 2020. aasta seisuga teeb lihttööd 4000 bakalaureuse-, magistri- või doktoriõppe läbinud inimest. Koos keskerihariduse omandanud inimestega teeb madalama kvalifikatsiooniga tööd 9 300 inimest.

Kõrghariduse arengusuundumuste avaldumist saab vaadelda järgmistest kõrgharidussüsteemi väärtustasanditest:

- kõrghariduse **tulemuslikkus** ehk soovitud haridusväljunditeni jõudmise tõhusus lõpetamised, tööturul rakendumine
- hariduse ja inimkapitali **kvaliteet**,
- õppimisvõimaluste **kättesaadavus**, haridusõiglus;
- hariduse pakkumise **kuluefektiivsus**.

Kõrgharitute osakaal jääb OECD keskmisele alla

Kolmanda taseme haridus 2020. aastal vanusegrupis 25-34.

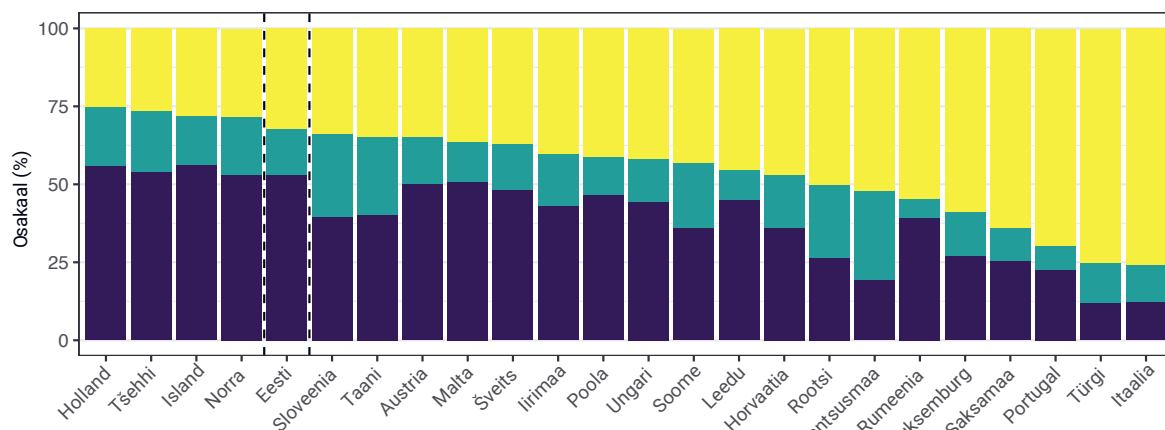
2020.aastal jäi Eesti 43.1%-ga kõrghariduse omandanute osakaalult alla OECD keskmisele (45.6%), kuid edestas Austriat, Saksamaad ja Itaaliat ning enamikke Kesk- ja Ida-Euroopa riike. Eurostati andmetel jõudis kõrghariduse omandanute osakaal Eestis kõrgeimale tasemele 2017. aastal, misjärel on toimunud väike langus. Eesti kõrghariduse bakalaureuse ja magistriõppe struktuur sarnaneb OECD riikide keskmisele, kuid oluliselt väiksem on rakendusliku kõrghariduse osakaal.

Kõrghariduse väljakutsed Eestis:

- **õpingutest väljalangemise määr** – OECD andmetel edestas Eesti 2017. aastal Eesti 33-protsendiline bakalaureuseõppes väljalangevusega enamikke võrdlusriike. Samas õpingute teiseks aastaks oli katkestanuid ainult 11%, mis on riikide võrdluses pigem hea tulemus ning näitab, et ülikoolid oskavad tudengeid valida ja hoida õpingute algfaasis.
- **õpingute kõrvalt töötamise määr** – Eurostudenti uuringu andmetel aastate 2018-2020 kohta töötab Eestis õpingute perioodil regulaarselt üle poole tudengitest ning arvestades ka mitteregulaarselt töötavaid tudengeid kahaneb üksnes õpingutele keskenduvate tudengite osakaal alla kolmandiku kõigist kõrghariduse omandajatest. Eesti tudengitest üle 47% identifitseerivad end pigem töötajate kui tudengitena, samas enamikes Euroopa riikides jääb selle osakaal alla 40%.
- **kõrghariduse palgaboonus** – Eesti paistab rahvusvahelises võrdluses silma suhteliselt madala kolmanda taseme hariduse palgaboonusena, mis on eelkõige tingitud keskeriharidusega inimeste suhteliselt suurest osakaalust, kuid mõeldukast töötasust. Bakalaureuse- ja magistrikraadi palgalisa Eestis on võrreldes keskhariduse omandanutega rahvusvahelises võrdluses arvestatav OECD (2020).
- **hariduse ning ametikoha kvalifikatsiooninõuete ebakõla** ehk ala- või üle-haritus ametikohtadele rakendumisel oli Eestis 2016. aastal OECD keskmisest kõrgem ning 38% töötajatest rakendatud ala- või üle kvalifitseerituna. Näiteks on madalaima kvalifikatsiooniga lihttööliste ametikategoorias (ISCO 9), mis valdavalt ei eelda erialast väljaõpet, kolmanda taseme hariduse omandanute osakaal Eestis 2020. aastal 16,5% (Euroopa Liidu keskmine 6,5%). Teenindus- ja müügitöötajate (ISCO5) kategoorias ületab Eesti kõrgharidusega töötajate osakaal (29,3%) EL keskmise (15,6%) peaaegu kahekordselt.

Kolmandik Eesti tudengitest keskenduvad õppimisele

Tudengite töötamine loenguperioodil 2019-2020 (enne koroonapandeemia algust)

Allikas: EUROSTUDENT VII voor (EUROSTUDENT, 2021)

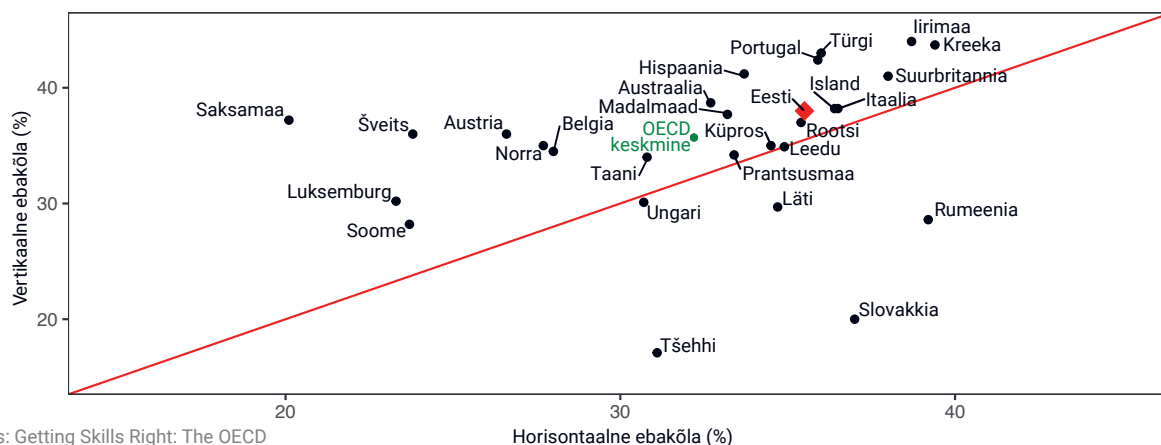
Ei tööta Töötab loenguperioodil aeg-ajalt Töötab loenguperioodil regulaarselt

Töötamine üle- ja alakvalitseerituna

Ebakõlad omandatud hariduse ja töö vahel 15-64-aastaste töötajate puhul (2016).

Vertikaalteljel: töötajad, kes on oma töö jaoks üle- või alakvalitseeritud.

Horisontaalteljel: töötajad, kelle omandatud hariduse eriala ja töövaldkond ei kattu.

Allikas: Getting Skills Right: The OECD Skills for Jobs Indicators (OECD, 2017).

Viited:

• Literature. Socio - Economic Planning Sciences.
• Eurostat (2021) <https://ec.europa.eu/eurostat>

• EUROSTUDENT (2021)
• OECD (2021). <https://stats.oecd.org/>